

typer og kulturland angives gennem fladesignaturer, der er konstrueret som skematiserede, rumlige gengivelser af de typiske formkomplekser: brudbjerge, glacialt eroderet fjeldterræn, lavaplateauer o.s.v. I denne metode, der har fået stor anvendelse i amerikansk geografisk håndbogslitteratur, spores en så direkte indflydelse fra blokdiagram-metodikken, at der godt kunne tales om blokdiagramatiske fladesignaturer.

Den almindelige del afsluttes med en omtale af skriftformer, kortkomposition, tegnemateriel og reproduktionsmetoder. Det er ejendommeligt for den rapide udvikling, som reproduktionsteknikken har gennemløbet i de sidste år, at visse epokeskabende opfindelser, der sandsynligvis vil omkalfatre den kartografiske teknik, ikke er nået at komme med i denne ellers ajourførte fremstilling. Det gælder metoder som glasgravure, hvorved den tidsrøvende tuschtegning undgås, samtidig med at den graverede plade anvendes direkte som reproduktionsnegativ. Heller ikke plasticstofferne anvendelse f. eks. Vinglite-metoden omtales. Men udviklingen er også gået med stormskridt.

Den specielle del omfatter emner som: kortoptagelse i terræn, korttyper, kartogrammer, glober, landskabsmodeller, blokdiagrammer m. m. Den overskuelige skildring af de luftkartografiske metoder og den stereoskopiske udtegningsteknik antyder de ny perspektiver, der har åbnet sig for kortlægningen i luftfartens epoke. Vejledningen i analyse af luftfotografier giver også et kraftigt indtryk af muligheds mangfoldighed. På lignende måde oplever man gennem skildringen af parabelnavigationen og beskrivelsen af radarkortet de helt ny orienteringsmetoder, der skabes i radioens og elektrontechnikens tidsalder.

Appendix'et omfatter en kortkatalogiseringsvejledning, øvelsesopgaver, tabeller og bibliografi.

Kartografi er et meget omfattende begreb, og Raisz' bog yder inciterende førerskab på de mange forskellige felter.

Axel Schou.

Vitus Berings eventyrlige opdagerfærd 1733—43. Skildret af hans rejsefælle og første officer Sven Waxell. 139 sider. Kort og figurer. Rosenkilde og Bagger. København 1948. Kr. 9,75.

Beretningerne om Vitus Berings liv og gerning og i det hele taget om de vældige opdagelsesrejser, som den russiske regering i første halvdel af det 18. årh. lod udføre i det nordlige og navnlig det nordøstlige Asien og havområderne mellem Kamtschatka og Alaska, er

mærkelig ufuldstændige, selv om det første større værk om resultaterne af dette arbejde udkom så tidligt som 1758. I de senere årtier har man imidlertid fremdraget en del nyt stof, arkivmateriale, som har været ukendt og ubenyttet af de geografer og historikere, som navnlig på russisk, amerikansk og dansk foranstaltning har beskæftiget sig med denne interessante og vigtige epoke i jordens opdagelseshistorie. Man må i denne sammenhæng navnlig nævne P. Lauridsen og amerikanerne Golder og Stejneger, hvis arbejder indtil begyndelsen af 30'erne havde samlet, hvad man på den tid vidste.

Det vigtigste af det siden da fremdragne er utvivlsomt Sven Waxell's manuskripter, dagbogsuddrag, rapporter og kort. Sandsynligvis har disse i hvert fald delvis været kendt og benyttet af G. F. Müller, som i 1758 udsendte det ovenfor omtalte værk, og det må antages, at Waxell's manuskripter sammen med G. W. Stellers beretninger har været hovedkilden for Müllers beskrivelse af det russiske togt til Amerika 1741.

Waxell's manuskripter er nedskrevet på et meget ejendommeligt sprog, hvis hovedbestanddel er Tysk, men talrige ord fra Svensk, Engelsk og Russisk. Sprogets udformning er ofte primitiv og tydingen i mange tilfælde vanskelig.

Materialet er allerede blevet anvendt i forskellige publikationer, der foreligger således en russisk udgave ved A. J. Andrejef, og man har fra svensk side interesseret sig for Waxell's kortmateriale, og hertil føjer sig nu denne udgave, som er bygget på en fotostatisk kopi af originalmanuskripterne.

Når man ikke har adgang til originalmaterialet, er det ikke muligt at danne sig noget begreb om værdien af den danske oversættelse, og man kan derfor ikke med sikkerhed anvende denne i videnskabeligt øjemed.

En anden sag er, at denne danske udgave af Waxell's papirer for os danske har en betydelig oplysningsmæssig interesse, fordi den bidrager til kundskaben om Vitus Berings liv og gerning, selv om man ikke finder ret megen direkte omtale af Bering.

Hakon Mielche, som har forsynet bogen med et forord, udtrykker angående dette forhold således: „Det er synd at sige, at Waxell skænker ham mange linjers omtale. Men alligevel er det Vitus Bering, hans skikkelse og indsats, der danner basis for denne sømandsrapport om en rejse mellem Asiens og Amerikas kyster i første halvdel af det attende århundrede. Og derved får den meget stor værdi for os danske.“ Og dette kan man bifalde.

Niels Nielsen.